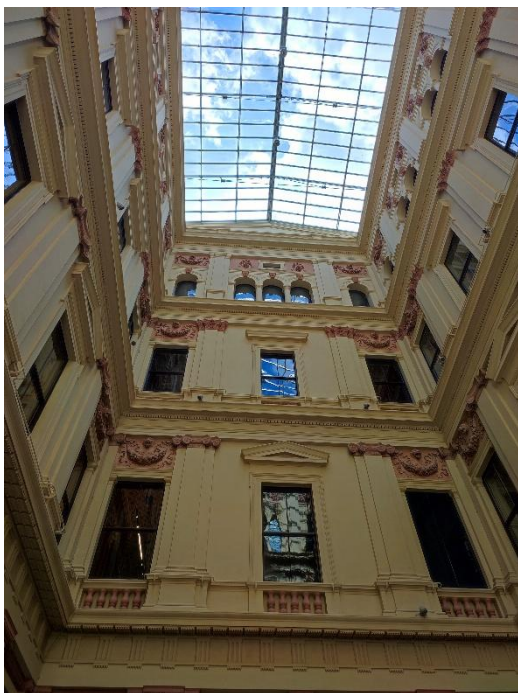

Jolsvai András

Egy ház a körúton

Ma az Epstein palotáról mesélek önöknek.

Az Epstein palota a bécsi Ringen található, immár százötvenhárom éve, srégen szemben a parlamenttel. (Azért egy kicsit több benne a srég, mint a szemben, de nemigen lehet eltéveszteni.) Az utóbbi időben vezetővel látogatható is, akárcsak a Parlament, a bédekkerek többsége úgy is ajánlja, csomagban, ami nemcsak a két épület közelsége okán jogos, hanem a funkciójuk miatt is. Az Epstein palota ugyanis immár egy évtizede a Parlament épület-együtteséhez tartozik, irodák és konferenciatermek találhatók benne, ahol izgalmasnál izgalmasabb plánumok kovácsolódnak és izzó viták keletkeznek. (Minden bizonnyal.) Ennek megfelelően minden nagyon célszerű, modern és minimalista – mármint ami a berendezést illeti. Ezért aztán bátran állíthatjuk, hogy manapság az Epstein palotából az Epstein sokkal érdekesebb, mint a palota.

(Nyitunk is itt egy zárójelet, hogy rávilágítsunk egy érdekes problémára, mellyel manapság számos alkalommal találkozhatunk, s melynek, mint látni fogjuk, több megoldása is lehetséges. Egyszerűen szólva arról a jelenségről beszélünk, amikor egy történelmi épületet korunkban felújítanak. Ha egy hajdani kastélyt, mondjuk, múzeumi céllal hoznak rendbe, viszonylag könnyen kijelölhető a helyes irány, bár a fűtési, világítási stb. technikák fölvetnek kérdéseket, nem beszélve a berendezésről, amelyet rekonstruálni se mindig lehet – és melyik időpillanatot kívánjuk rekonstruálni? – ám ha a felújított épületet

mai funkciókkal szeretnénk megterhelni, akkor nincs egyértelműen jó megoldás. Csinálhatunk úgy, mintha visszatolnánk az időt, s újjávarázsolnánk a tizenkilencedik századot [Sándor palota, Kármelita – eszem a szívüket: az az épület nyolc percig volt kolostor! – Nemzeti Bank], de hát a visszamenőleges történelemhamisításnak is megvannak a határai – noha időnként, például a diósgyőri vár láttán, méltán gondolhatjuk azt, hogy nincsenek –, egy mai főhivatalnak mégsem

írhat lúdtollal és világíthat viaszgyertyával, hiába öltözik díszmagyarba, és vármegyézik reggeltől estig. A másik lehetőség, hogy az épület külalakján nemigen változtatunk, belül viszont korunknak és feladatainknak megfelelően alakítjuk át a teret. És a harmadik e két irányt ötvözi: a régi terek, falak, márványok, festmények és padlók újjászületnek, de a bútorok modernnek: a hajdani csodás kandallók előtt számítógépszerverek világítanak. Nos, az Epstein palotával éppen ez történt. Kívül a tizenkilencedik század, belül a huszonegyedik. Ha engem kérdeznek – miért is tennék – ezt az irányt semmiképp nem javasolnám.)

Ezért aztán a mai látogatónak, aki persze a hajdani fényre lenne kíváncsi, fel van adva a lecke. Szerencse, hogy a

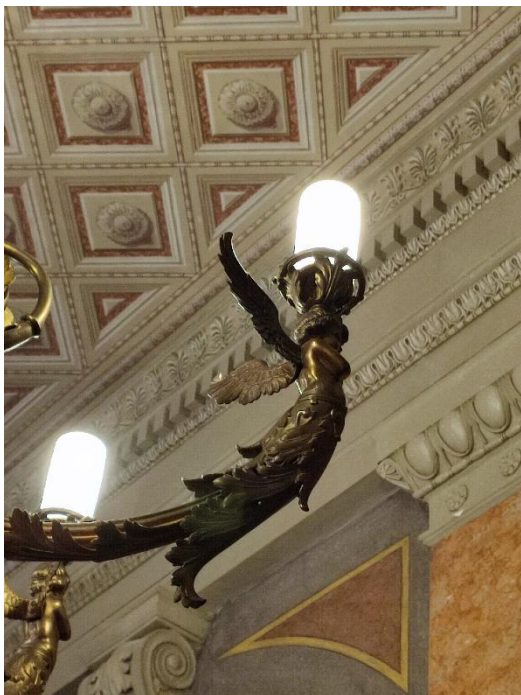

és világíthat viaszgyertyával, hiába öltözik díszmagyarba, és vármegyézik reggeltől estig. A másik lehetőség, hogy az épület külalakján nemigen változtatunk, belül viszont korunknak és feladatainknak megfelelően alakítjuk át a teret. És a harmadik e két irányt ötvözi: a régi terek, falak, márványok, festmények és padlók

Epstein nem az az Epstein, még a névrokonság is csak éppenhogy létezik kettejük között. És persze van időnk elandalodni az idők

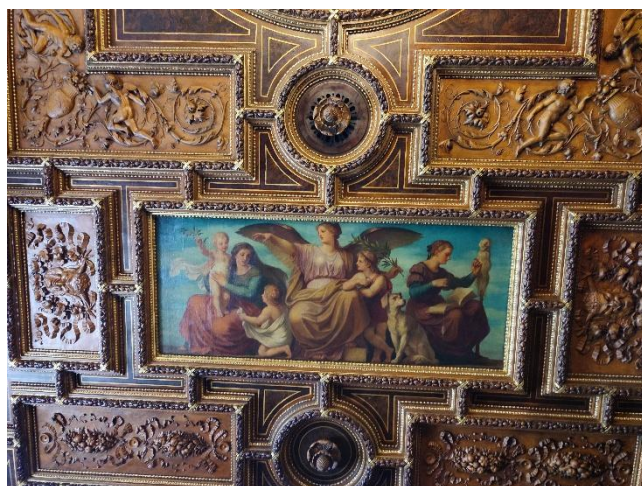
tevékenységüket már Bécsben gyakorolták. Leopold Epstein a maga idejében a Monarchia egyik leggazdagabb embere volt, bár vagyona – mai értéken számolva – meg se közelítette a Mészáros

vezetett séta majd egy órát tesz ki, s minthogy a bejárható tér elég limitált – voltaképpen csak a fogadótér, a lépcsőház és a három egykori díszterem tekinthető meg –, bőven van időnk az apróságok, a rejtett szépségek felfedezésére is. Egy tapétaminta, egy kandeláber, egy fogantyú, egy csillárdarab, a mennyezeti stukkó mellékszereplői – mindezekben bőven lesz időnk elmélyedni, míg vezetőnk az amerikai turistáknak magyarázza nagy hévvel, hogy ez az

változása meg a szerencse forgandósága közötti összefüggéseken: ennél a palotánál, ennél a családnál keresve se találhatnánk alkalmasabbat mindezek bemutatására.

Az Epsteinek csehországi textilkereskedők voltak eredetileg, aztán gyárosok lettek, végül bankárok – utóbbi

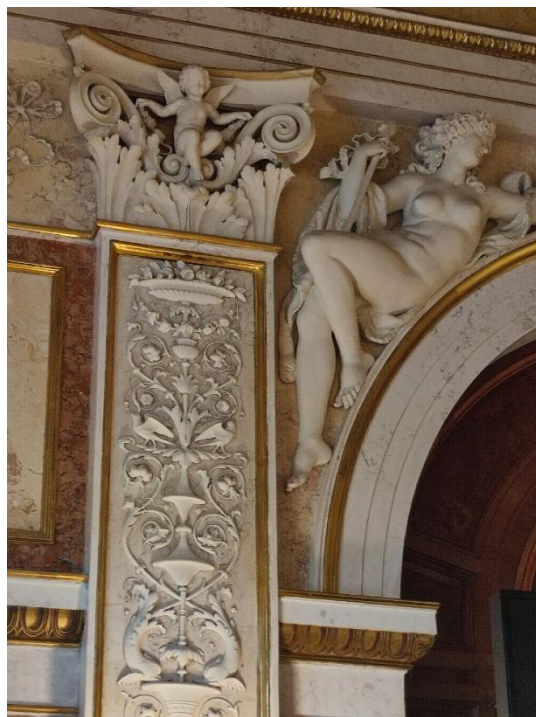

úrét. Gustav, a fia, aki ezt a palotát építtette 1868 és 73 között, s aki nagy filantróp hírében állott, előbb nemességet kapott, később szívbajt. Előbbit őfelségétől, utóbbit a 73-as nagy tűzsdekrachtól, amelyben szinte minden vagyonát elvesztette. Ezt a házat is el kellett adnia, alig költözött belé, s rövidesen meg is halt. A család, mely három nemzedék alatt megjárta a mennyet és a poklot, végül egy magyarországi ággal folytatódott, s úgy hírlik, folytatódik ma is, jóval szerényebb körülmények között.

A ház a maga idejében tényleg lélegzetelállító lehetett. A tervezője

Theofil Hansen, az építője a fiatal Otto Wagner: ez a két férfi határozta meg a ma is látható Bécs képét. Bármerre nézünk a városban, az ő kezük nyomát látjuk. És a tervezői fantáziának meg a kivitelezői ambícióknak semmi nem szabott gátat – minden a legmagasabb színvonalon, a legdrágább anyagokból készült. Nem csoda, hogy a felújítás több időt vett igénybe a kétezres évek elején, mint hajdan az építés, s hogy a rekonstrukciónál be kellett érni bizonyos kompromisszumokkal. A mai osztrák államnak ugyanis nincs annyi pénze, mint amennyi Gustav Epsteinnek volt.

Fotó: Tanyi Adrienne